

Háttérinformáció

Tartalom:

1. A Föld ökológiai korlátai
2. Az alkalmazott fogalmak definíciói
3. A legfontosabb tények és számok
4. Hogyan hasonlíthatóak össze az egyes országok adatai
5. Hogyan számítják a Földi Túllövés Napjának időpontját
6. Kapcsolat és további információk

1. A Föld ökológiai korlátai

Miközben a gazdaság, az emberiség lélekszáma és az erőforrások iránti igény egyre növekszik, bolygónk mérete változatlan marad. Az 1980-as évek vége óta, amikor is világszinten az ökológia túllövés állapota valósággá vált, az emberiség megkezdte a bolygónk bioszférájának "tőkéjét" felélni, és többé már nem a természeti tőke "hozamaiból" él, mert utóbbi a jelenlegi fogyasztási szokásaink fenntartását, fokozását már nem képes biztosítani.

Az ökológiai túllövés állapota csak korlátos ideig tartható fenn, mielőtt az ökoszisztéma degradálódása vagy esetleges összeomlása bekövetkezne. E degradáció jelei már tapasztalhatóak például a vízhiány, elsivatagodás, a talajok pusztulása, csökkenő szántóföldi hozamok, erdőirtás, a fajok gyors kihalása, halállományok összeomlása, vagy a globális klímaváltozás formájában. A túllövés egyes következményeit jelenleg, illetve már korábban is érzékeltük, ismertük, de a túllövésnek lehetnek olyan – egyelőre rejtett, késleltetett - következményei is, amelyek esetleg csak a jövőben válnak érzékelhetővé.

2. Definíciók

- Ökológiai túllövés állapota akkor áll elő, amikor az emberi igények meghaladják a természetes ökoszisztémák regeneratív kapacitásait. A globális, azaz a bolygó szintű túllövés akkor áll elő, amikor az emberiség erőforrás igényei és hulladéktermelése (mint amilyen bizonyos értelemben a CO₂-kibocsátás is) meghaladja a bioszféra regeneratív és abszorpciós kapacitásait.
- Ökológiai Lábnyom annak mértéke, hogy adott egyén, populáció, szervezet vagy tevékenység mekkora biológiailag produktív területet igényel annak érdekében, hogy fedezze anyag- és energiafogyasztásait, továbbá asszimilálja az általa kibocsátott hulladékokat, az aktuálisan alkalmazott technológiai színvonal és erőforrás-gazdálkodási megoldások mellett.
- Biokapacitás (biológiai kapacitás) az ökoszisztémák azon képességének mértéke, hogy hasznos biológiai anyagokat állítsanak elő és hogy abszorbeálják a hulladékokat az emberi tevékenységekből, az aktuálisan alkalmazott technológiai színvonal mellett.
- Ökológiai Túllövés Napja a nagy-britanniai székhelyű New Economics Foundation (www.neweconomics.org) által kidolgozott koncepció, amely azt a napot jelöli egy adott évben, amikor az emberiség igénye az ökológiai erőforrások és szolgáltatások iránt meghaladja a Föld regeneratív képességeit ugyanazon évre vonatkozóan. Az emberiség ezt a deficitet jelenleg úgy tudja fenntartani, hogy elkezdte felélni a természeti tőkét, illetve felhalmozni a hulladékokat, elsődlegesen a szén-dioxid túlzott mértékű kibocsátásával, amely a légköri feldúsulását eredményezi.
- Globál-hektár olyan területet kifejező mértékegység, amelynek a termékenysége a világtágnak felel meg.

3. A legfontosabb tények és számok

(Minden itt szereplő adat a GFN 2009. évi „National Footprint Accounts” c. kiadványából származik)

- 2006-os adatok szerint, tehát azon legutóbbi év adatai alapján, amelyre feldolgozott adatokkal rendelkezünk, az elérhető biológiailag produktív terület bolygónkon 1,8 hektár/fő, amely nem számol az egyéb vadon élő fajok területigényével. Eközben az egy főre eső átlagos Ökológiai Lábnyom 2,6 globál-hektár/fő.

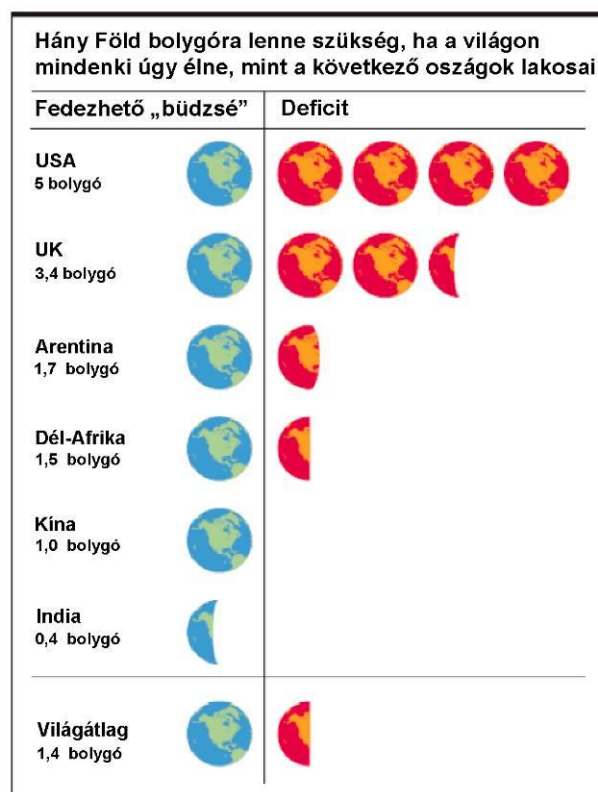
- Az emberiség által igényelt ökológiai erőforrások és szolgáltatások 1961-ben még csak kicsivel több, mint felét tették ki a Föld biokapacitásának, amely igény 2006-ra másfél bolygónyi igényre növekedett. (Megjegyezzük, hogy a biokapacitás azt a “megújulási ütemet” reprezentálja, amellyel az ökoszisztéma újratermelni képest megújuló jellegű erőforrásait, és nem a természeti tőke teljes mennyiségét jelenti a Földön.)
- Visszafogott ENSZ előrejelzések alapján a “kereslet” számottevően gyorsabban fog növekedni, mint a biokapacitás, és a 2030-as évekre már két Föld bolygó kapacitására lenne szükség, hogy egyensúlyt tarthasson az emberiség igényeivel. E tendenciák fennmaradása esetén gyorsan eltűnik az a mozgástér, amelyben az emberiség manőverezhet, és a bolygónk lakói nagy részének jelenlegi életminősége egyre fokozódó veszélybe kerül.
- A Karbon Lábnym, amely elsődlegesen a fosszilis energiaforrások felhasználásának köszönhető, több mint felét teszi ki az emberiség teljes Ökológiai Lábnymának. 1970 óta a globális szintű Karbon Lábnym mértéke több mint háromszorosára nőtt, 2,9 milliárdról 9 milliárd globál-hektárra. Akkor a karbon lábnyom még például az emberiség termőföldek használatából származó lábnyom-komponens mértékénél kisebb volt, azóta pedig minden egyéb ökológiai lábnyom-komponensnél nagyobbra növekedett.

4. Hogyan hasonlíthatóak össze az egyes országok adatai

Az egyes országok a természet ökológiai szolgáltatásai iránti igényei nagymértékben különböznek egymástól. Néhány országban az egy főre jutó, átlagos Ökológiai Lábnym mértéke többszöröse a világtátlagnak. Más országokban pedig sokkal alacsonyabb – néha még az alapvető emberi igények kielégítésével járó szinthez képest is alacsonyak.

Az egy lakosra jutó átlagos Ökológiai Lábnym mértéke az USA-ban 9 globál-hektár, amely közelítőleg 8 focipálya területének felel meg. Az egy főre jutó Ökológiai Lábnym mértéke Németországban 4,03 globál-hektár. E spektrum másik végén olyan országok állnak, mint Pakisztán, Kongó, Haiti, amelyek lakosai esetében az egy főre eső Ökológiai Lábnym mértéke csak kicsivel több, mint egy globál-hektár. (Az egy főre eső Ökológiai Lábnym értékek 150 országra vonatkozóan a www.footprintnetwork.org/EF_by_nation oldalon található.)

A következő ábra azt szemlélteti, hogy – elviekben - hány darab Föld bolygóra lenne szükségünk, ha mindenki olyan módon élne, mint az alábbi országok lakosai (az adatok forrása a Global Footprint Network, 2009 National Footprint Accounts c. kiadványa)

forrás: Global Footprint Network & InfoGrafik

5. Hogyan számítják az Ökológiai Túllövés Napjának időpontját

A Global Footprint Network minden évben meghatározza a globális biokapacitás mértékét – vagy másként fogalmazva: azon természeti erőforrások mennyiségét, amelyet a természet minden évben képes előállítani – és viszonyítja ezt az Ökológiai Lábnyomhoz, amely az emberiség ezen erőforrásokkal szemben támasztott igényének mértéke. Az Ökológiai Túllövés Napjának időpontját úgy határozzák meg, hogy viszonyítják a "keresletünket" (azaz az Ökológiai Lábnyomunkat) a természet által előállított "kínálathoz" (azaz a biokapacitáshoz):

[a világ biokapacitása / a világ ökológiai lábnyoma] x 365 = Ökológiai Túllövés Napja (Earth Overshoot Day)

Ez az arány, illetve időpont azt mutatja, hogy mindössze **233** nap alatt az emberiség felélte a bioszféra teljes 2010-es évre rendelkezésre álló biokapacitását. A 233. nap az adott évben augusztus 21.

Megjegyzés: 2010-es Ökológiai Túllövés Napjának időpontja a 2007-es tényadatokon, és a 2010-re becsült adatokon alapszik, az alábbiak szerint:

A biokapacitásra vonatkozó előrejelzés a biokapacitás értékének utóbbi öt évben mutatott tényadatain alapul

Az Ökológiai Lábnyom előrejelzése pedig a korábbi évek GDP növekedése és a különböző lábnyom-komponensek növekedése közti korreláción alapul, és ezt alkalmazták a 2010-re – a Nemzetközi Valutaalap (IMF) által – előre jelzett növekedésre.

6. Kapcsolat és információk a Global Footprint Network-ről

Az Ökológiai Túllövés Napjával kapcsolatos további információk itt érhetőek el:

Augusztus 12 előtt:

Nicole Freeling

Kommunikációs menedzser

Global Footprint Network

nicole@footprintnetwork.org

tel.: +1-510-839-8879 x 302 (-0800 GMT)

mobile: +1-415-577-9282

Augusztus 12 után:

Pati Poblete

Kommunikációs igazgató

Global Footprint Network

pati@footprintnetwork.org

tel.: +1-510-839-8879 x 320 (-0800 GMT)

mobile: +1 707-315-8431

7. Magyarországi kapcsolat és információk

Vállalati ökológiai lábnyom számítás és elemzés

DANDELION Környezetvédelmi Tanácsadó és Szolgáltató Kft., Global Footprint Network partner

www.footprint.hu